

Μαχάτμα Γκάντι. Το δώρο του θυμού, Αρούν Γκάντι

Αρούν Γκάντι

Μαχάτμα Γκάντι. Το δώρο του θυμού, αποσπάσματα

Προτείνεται να αξιοποιηθεί σε συνδυασμό με την ταινία μικρού μήκους [My brother - Ο αδελφός μου](#), του σκηνοθέτη Θοδωρή Παπαδουλάκη

Ο παππούς μου εξέπληττε τον κόσμο αντιμετωπίζοντας τη βία και το μίσος με αγάπη και συγχώρεση. Ποτέ δεν έπεσε θύμα της τοξικότητας του θυμού. Εγώ δεν τα κατάφερα και τόσο καλά. Ως μικρός Ινδός που μεγάλωσε σε μια ρατσιστική Νότια Αφρική, δέχτηκα επιθέσεις από λευκά παιδιά επειδή δεν ήμουν αρκετά λευκός και από μαύρα παιδιά επειδή δεν ήμουν μαύρος. [...]

«Είμαι διαρκώς θυμωμένος, Μπάπου. Δεν ξέρω τι να κάνω».

Τον είχα απογοητεύσει και πίστευα ότι θα είχε δυσαρεστηθεί με μένα. Όμως εκείνος με χτύπησε απαλά στην πλάτη και είπε: «Πάρε το ροδάνι σου κι έλα να υφάνουμε παρέα λίγο βαμβάκι».

Ο παππούς μου μου είχε μάθει πώς να χρησιμοποιώ το ροδάνι από την πρώτη μέρα που έφτασα στο άσραμ. Ύφαινα μία ώρα κάθε πρωί και μία κάθε βράδυ· ήταν πολύ χαλαρωτικό. Στον Μπάπου άρεσε να κάνει διάφορα πράγματα ταυτόχρονα. Συχνά έλεγε: «Όσο καθόμαστε και κουβεντιάζουμε, μπορούμε να χρησιμοποιούμε τα χέρια μας για να υφάνουμε». Πήρα, λοιπόν, το μικρό εργαλείο και το έστησα.

Ο Μπάπου χαμογέλασε κι ετοιμάστηκε, μαζί με το βαμβάκι, να υφάνει κι ένα μάθημα.

«Θέλω να σου πω μια ιστορία», είπε μόλις κάθισα δίπλα του. «Ήταν κάποτε ένα αγόρι στην ηλικία σου. Ήταν διαρκώς θυμωμένο γιατί τίποτα δεν έμοιαζε να πηγαίνει όπως το ήθελε. Δεν μπορούσε να διακρίνει την αξία στην οπτική των άλλων, κι έτσι όταν εκείνοι τον προκαλούσαν, αντιδρούσε με ξεσπάσματα θυμού».

Υποπτεύθηκα πως αυτό το αγόρι ήμουν εγώ, γι' αυτό συνέχισα να υφαίνω και να ακούω πιο προσεκτικά.

«Μια μέρα, μπλέχτηκε σε έναν πολύ σοβαρό καβγά και κατά λάθος σκότωσε τον άλλον», συνέχισε. «Σε μια στιγμή απερίσκεπτου πάθους κατέστρεψε τη ζωή του, αφαιρώντας τη ζωή ενός ανθρώπου».

«Σου υπόσχομαι, Μπάπου, ότι θα γίνω καλύτερος». Δεν είχα την παραμικρή ιδέα πώς θα γινόμουν καλύτερος, αλλά δεν ήθελα ο θυμός μου να σκοτώσει κάποιον.

Ο Μπάπου έγνεψε. «Έχεις πράγματι πολύ θυμό μέσα σου», είπε. «Οι γονείς σου μου είπαν για τους καβγάδες στους οποίους εμπλεκές».

«Λυτάμαι τόσο πολύ», είπα, με φόβο ότι θα έβαζα πάλι τα κλάματα.

Όμως ο Μπάπου είχε προετοιμάσει ένα πολύ διαφορετικό ηθικό δίδαγμα από αυτό που περίμενα. Με κοίταξε πάνω από το ροδάνι του. «Χαίρομαι που βλέπω ότι μπορείς να θυμώνεις. Ο θυμός είναι καλός. Εγώ θυμώνω όλη την ώρα», ομολόγησε καθώς τα δάχτυλά του γύριζαν τον τροχό.

Δεν πίστευα στ' αφτιά μου. «Δεν σε έχω δει ποτέ θυμωμένο», απάντησα.

«Επειδή έχω μάθει να χρησιμοποιώ τον θυμό μου για καλό σκοπό», εξήγησε. «Ο θυμός για τους ανθρώπους είναι ό,τι η βενζίνη για το αυτοκίνητο – σε βοηθά να προχωράς και να φτάνεις σε ένα καλύτερο μέρος. Δίχως αυτόν δεν θα είχαμε κίνητρο να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις. Είναι μια ενέργεια που μας ωθεί να ξεχωρίζουμε το δίκαιο από το άδικο».

Ο Παππούς μου είπε ότι όταν ήταν μικρός στη Νότια Αφρική, είχε κι εκείνος υποφέρει από τη βίαη εμπάθεια, κι αυτό τον θύμωνε. Τελικά όμως έμαθε ότι η επιθυμία για εκδίκηση δεν καταλήγει πουθενά, και άρχισε να μάχεται ενάντια στην προκατάληψη και τις διακρίσεις με συμπόνια, αντιδρώντας στον θυμό και το μίσος με καλοσύνη. Πίστευε στη δύναμη της αλήθειας και της αγάπης. Η εκδίκηση ήταν κάτι ανούσιο γι' αυτόν. Το μόνο αποτέλεσμα που θα έχει το «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» θα ήταν να κάνει όλον τον κόσμο τυφλό.[...]

Καθόμασταν παρέα μπροστά στα ροδάνια μας και προσπαθούσα να εμπεδώσω ότι ο θυμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί για καλό σκοπό. Μπορεί να εξακολουθούσα να νιώθω θυμό, αλλά θα φρόντιζα να μάθω να τον διοχετεύω για θετικούς σκοπούς – όπως οι πολιτικές αλλαγές που προσπαθούσε ειρηνικά να κάνει ο Παππούς στη Νότια Αφρική και την Ινδία.

Ο Μπάπου μου εξήγησε ότι ακόμα και τα ροδάνια μας αποτελούσαν παράδειγμα του πώς μπορεί ο θυμός να επιφέρει θετική αλλαγή. Η παραγωγή υφάσματος αποτελούσε οικοτεχνία στην Ινδία εδώ και αιώνες, αλλά τώρα οι μεγάλες υφαντουργίες της Μεγάλης Βρετανίας έπαιρναν βαμβάκι από την Ινδία, το επεξεργάζονταν και το πουλούσαν στους Ινδούς σε πολύ υψηλές τιμές. Ο κόσμος ήταν θυμωμένος· φορούσαν κουρέλια γιατί δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να αγοράσουν ύφασμα κατασκευασμένο στη Βρετανία. Όμως, αντί να επιτεθεί στη βρετανική βιομηχανία για την εξαθλίωση του λαού, ο Μπάπου άρχισε να υφαίνει ο ίδιος για να ενθαρρύνει κάθε οικογένεια να αποκτήσει το δικό της ροδάνι και να είναι αυτόρκτης. Αυτό είχε μεγάλο αντίκτυπο σε όλη την χώρα, όπως και στην Αγγλία.

Ο Μπάπου είδε ότι τον παρακολουθούσα με προσήλωση, κι έτσι μου ανέφερε κι άλλη αντιστοιχία –λάτρευε τις αντιστοιχίες!– παρομοιάζοντας τον θυμό με το ηλεκτρικό ρεύμα. «Όταν χρησιμοποιούμε έξυπνα το ηλεκτρικό ρεύμα, βελτιώνουμε τη ζωή μας· αν όμως το χρησιμοποιήσουμε με λάθος τρόπο, μπορεί να χάσουμε τη ζωή μας. Αντίστοιχα, πρέπει να μάθουμε να χρησιμοποιούμε σοφά τον θυμό μας για το καλό της ανθρωπότητας».

Δεν ήθελα ο θυμός μου να βραχυκυκλώσει τη ζωή μου, ούτε τη δική μου ούτε κανενός άλλου. Όμως πώς θα μπορούσα να τον μετατρέψω σε σπίθα για αλλαγή;

Ο Μπάπου ήταν βαθιά πνευματικός, αλλά ταυτόχρονα και πολύ πρακτικός. Μου έδωσε ένα μπλοκάκι κι ένα μολύβι και μου είπε να κρατώ ένα ημερολόγιο θυμού. «Κάθε φορά που νιώθεις μεγάλο θυμό, σταμάτα και γράφε ποιος ή τι προκάλεσε αυτό το συναίσθημα και τον λόγο που αντέδρασες τόσο θυμωμένα», μου είπε. «Στόχος σου είναι να φτάσεις στη ρίζα του θυμού. Μόνο όταν κατανοήσεις την πηγή του θα μπορέσεις να βρεις μια λύση».

Το μυστικό, εξήγησε ο Μπάπου, ήταν να κατανοείς την άποψη των άλλων. Το ημερολόγιο θυμού δεν ήταν απλώς ένας τρόπος να «ξεράσεις» τον θυμό σου και να νιώσεις δικαιωμένος, όπως κάνουν πολλοί άνθρωποι σήμερα. (Τότε ξαναδιαβάζουν το ημερολόγιο και νιώθουν για μια ακόμη φορά εξοργισμένοι, με αποτέλεσμα ο φαύλος κύκλος να διαιωνίζεται!) Απεναντίας, το ημερολόγιο θυμού πρέπει να είναι ένας τρόπος να κατανοείς τι προκάλεσε αυτή τη διαμάχη και πώς μπορεί να επιλυθεί. Έπρεπε να είμαι αποστασιοποιημένος και να βλέπω την πλευρά του άλλου. Αυτό δεν ήταν προτροπή για να ενδίδεις στον άλλον, αλλά μια τεχνική για να βρίσκεις μια λύση που δεν θα οδηγούσε σε περισσότερο θυμό και μίσος.[...]

Την ώρα που καθόμασταν στα ροδάνια μας εκείνη τη μέρα στο άσραμ, ο Μπάμπου με αγκάλιασε κι ευχήθηκε να είχα καταλάβει το μάθημά του. «Να χρησιμοποιείς τον θυμό σου σοφά», μου είπε. «Να του επιτρέπεις να σε βοηθά να βρίσκεις λύσεις μέσα από την αγάπη και την αλήθεια».

Αρούν Γκάντι, Μαχάτμα Γκάντι. Το δώρο του θυμού

Ασκήσεις

1. Να παρακολουθήσετε την ταινία μικρού μήκους [My brother - Ο αδελφός μου](#), του σκηνοθέτη Θοδωρή Παπαδουλάκη. Ο νέος της ταινίας οργισμένος από την έλλειψη σεβασμού που δείχνει ο κοινωνικός περίγυρος προς τα άτομα με ειδικές ανάγκες όπως η αδελφή του, εκφράζει τον θυμό του με πράξεις βίας. Μια διαφορετική διαχείριση του θυμού μάς προτείνει ο Μαχάτμα Γκάντι που υποστηρίζει: *Δεν πρέπει να ντρεπόμαστε για τον θυμό. Είναι ένα πολύ καλό και ισχυρό συναίσθημα που μας δίνει κίνητρο. Αυτό για το οποίο θα πρέπει να ντρεπόμαστε είναι ο λανθασμένος τρόπος έκφρασης.*

Ποια είναι η αναγνωστική σας ανταπόκριση στα αποσπάσματα που διαβάσατε σχετικά με τον θυμό; Να γράψετε ένα κείμενο με τη μορφή απαντητικής επιστολής προς τον Γκάντι. Φροντίστε στην επιστολή σας να λάβετε υπόψη και τις παρακάτω ερωτήσεις: Ποια από τις απόψεις του Γκάντι σας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση, σας συγκίνησε ή σας προβλημάτισε και γιατί; Ποιες σκέψεις κάνατε για τον τρόπο που εσείς διαχειρίζεστε τον θυμό σας;

2. Προσπαθήστε να φανταστείτε ποια μπορεί να ήταν η αντίδραση του ήρωα της ταινίας [My brother - Ο αδελφός μου](#), αν ασπάζόταν τις απόψεις του Γκάντι για τη διαχείριση του θυμού. Δοκιμάστε να γράψετε ένα κείμενο, με τη μορφή διηγήματος, για αυτό το θέμα.

- Να σκεφτείτε τα βασικά στοιχεία του χαρακτήρα του νέου, τα ενδιαφέροντα, τις αξίες στις οποίες πιστεύει, κ.ά. και τον τρόπο που εκδηλώνει τη διαμαρτυρία του.
- Να προσδιορίσετε τον αφηγητή και την οπτική γωνία (αφηγητής παντογνώστης-τριτοπρόσωπη αφήγηση ή αφηγητής άνθρωπος-πρωτοπρόσωπη αφήγηση).
- Να χρησιμοποιήσετε περιγραφές και διαλόγους, όπου κρίνετε σκόπιμο.
- Αν θέλετε, μπορείτε να προτάξετε στην αφήγηση την αντίδραση του ήρωα και να χρησιμοποιήσετε αναδρομική αφήγηση, για να φωτίσετε τις σκέψεις και τα συναισθήματά του.